

تاریخ سرزمین کهن (۱)

ایران پیش از اسلام

تألیف:

بهروز صفایی

انتشارات آرون

سرشناسه	: رحمانی، بهروز، ۱۳۵۴.
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ سرزمین کهن، ایران پیش از اسلام / تألیف: بهروز رحمانی.
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲ جلد، ج ۱ ۹۲۰ ص، ج ۲ ۱۱۶۰ ص، مصور.
شابک	: ج ۱: ۷-۵۰۱-۳۳۱-۹۶۴-۹۷۸ ج ۲: ۴-۵۰۲-۳۳۱-۹۶۴-۹۷۸
	دوره: ۱-۵۰۳-۳۳۱-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
مندرجات	: ج ۱ ایران پیش از اسلام، ج ۲ ایران پس از اسلام
موضوع	: ایران - تاریخ - Iran - History
موضوع	: ایران - تاریخ - پیش از اسلام - Iran - History - To 633
موضوع	: ایران - تاریخ - پس از اسلام، ۱۲ ق. - Iran - History - Islamic era, 933
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ت ۲ ۲۸ / DSR1۰۹۷
رده‌بندی دیوید	: ۹۵۵
شماره کتابخانه ملی	: ۴۸۴۲۷۱۱

تاریخ سرزمین کهن (۱)

ایران پیش از اسلام

تألیف: بهروز رحمانی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۶

چاپ مهرگان: ۱۰۰۰ نسخه

۷۵۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - نرسیده به خیابان منیری جاوید

تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

پلاک ۱۰۵ - واحد ۳

وبسایت: www.Arvanashr.ir

ایمیل: Arvanashr@yahoo.com

فهرست

۲۵	مقدمه
۲۷	فلات ایران
۳۱	دشت‌ها و بیابان‌ها
۳۱	مناطق آب و هوایی
۳۶	آب‌های روان
۳۷	یادشاهان افسانه‌ای
۳۹	هوشنگ
۴۰	تهمورث
۴۲	جمشید
۴۴	ضحاک
۴۵	فریدون
۴۶	منوچهر
۴۷	نودر
۴۸	زابل
۴۸	گرشاسب
۴۹	کیانیان
۴۹	فرکیانی
۴۹	کیقباد
۵۰	کیکاویوس
۵۲	سیاوش

۵۳	کیخسرو
۵۵	خاندان اسپه
۵۵	لهراسپ
۵۶	گشتاسب
۵۸	بهمن
۵۹	همای
۵۹	داراب
۶۰	دارا
۶۱	اسکندر
۶۱	مدت سلطنت پادشاهان کیان
۶۱	کیانیان و سلسله‌نشان
۶۲	پهلوانان داستان
۶۲	پهلوانان سیستان
۶۲	گرشاسب
۶۳	نریمان
۶۳	سام
۶۳	زال
۶۳	رستم
۶۴	کاوه
۶۵	قارن
۶۵	پهلوانان اشکانی
۶۵	نوذریان
۶۵	تمدن‌های فلات ایران
۶۸	تمدن چشمه‌علی
۶۹	تمدن حصار
۶۹	تمدن جنوب و جنوب غربی
۶۹	گنج دره
۷۰	تپه یحیی
۷۱	تپه حسنلو
۷۱	شهر سوخته سیستان
۷۲	دشت لوت
۷۲	دشت فروبین

۷۲	زیویه
۷۳	مارلیک
۷۳	غار بیستون
۷۴	غار کمر بند و غار هاتو
۷۴	تپه آسیاب
۷۴	تپه گوران
۷۵	تپه گنج دره
۷۵	تپه علی کش
۷۷	تپه حاجی فیروز
۷۸	تپه سنگ چخماق
۷۹	تپه زاغه
۸۱	جغرافیای بین النهرین
۸۱	ساکنان قدیم ایران قبل از ورود آریاییان
۸۸	عصر ودایی
۹۱	قبایل آریایی در کتاب ودا
۹۱	آیین زندگی
۹۳	هجوم آریاها به هند
۹۳	زناشویی و عروسی
۹۴	عصر اوستایی
۹۴	زرتشت
۹۵	اوستا
۹۶	آیین اوستایی
۹۸	مقایسه آیین اوستایی با ودایی
۹۹	خانواده و حکومت
۹۹	کاست
۱۰۰	ورود آریاها
۱۰۱	آریاهای ایرانی
۱۰۲	زندگی
۱۰۳	تمدن
۱۰۴	مذهب و معتقدات
۱۰۶	خانواده و حکومت
۱۰۷	زبان - خط

۱۰۹	موسیقی
۱۱۰	بین‌النهرین و تمدن‌های باستانی
۱۱۱	بین‌النهرین علیا در دورهٔ ماقبل عیید
۱۱۲	دورهٔ العیید
۱۱۲	مسکن و وسایل کار
۱۱۲	سفال‌سازی
۱۱۳	مقابر
۱۲۲	فلزکاری
۱۲۲	دورهٔ اوروک
۱۲۲	معماری
۱۲۳	پیدایش خط
۱۲۴	اختراع مهر
۱۲۵	سفال‌سازی
۱۲۵	لوازم سنگی
۱۲۵	دورهٔ جمدت نصر
۱۲۶	مسکن
۱۲۷	حمل و نقل
۱۲۷	لوازم و فلزکاری
۱۲۸	سفال‌سازی
۱۲۸	آثار سنگی
۱۲۸	خط
۱۲۹	بین‌النهرین
۱۳۰	کلدانیان
۱۳۲	سومر و اکد
۱۳۶	تمدن سومر
۱۳۶	کشاورزی
۱۳۷	معماری
۱۳۸	حجاری
۱۳۹	بازرگانی
۱۴۰	اقتصاد و مالیات
۱۴۰	امیر شهر
۱۴۰	معبد و دربار

۱۴۱	ارتش
۱۴۲	تجدید حیات سومر
۱۴۲	سلسله سوم اور
۱۴۳	جانشینان اورنامو
۱۴۴	سقوط دولت اور
۱۴۶	شهر اور
۱۴۷	قانونگذاری
۱۴۹	مذهب
۱۵۰	اقتصاد
۱۵۱	تقویم و جشن‌های محلی
۱۵۲	سلسله‌های ایسین و لارسا
۱۵۳	سلسله‌های نیبون
۱۵۳	خط میخی
۱۵۴	دولت بابل
۱۵۴	حمورابی
۱۵۵	پاش‌ها
۱۵۶	بازی‌ها
۱۵۶	گوتی‌ها
۱۵۷	تمدن گوتی‌ها
۱۵۸	مذهب بابل
۱۶۱	ماردوخ (مردوک)
۱۶۳	معبد و کاهن
۱۶۳	آشور
۱۶۴	آشور قدیم
۱۶۵	آشور میانه
۱۶۵	آشور جدید
۱۶۶	تمدن آشور در هزارهٔ دوم
۱۶۶	ساکنان آشور
۱۶۶	حکومت و پادشاه
۱۶۷	مأمورین عالیرتبه
۱۶۸	ارتش
۱۶۹	قانونگذاری

۱۶۹	وضعیت اجتماعی زنان در آشور قدیم
۱۷۱	مالکیت وارث
۱۷۲	ادبیات و هنر
۱۷۳	مذهب آشور
۱۷۸	عیلام در دوره تاریخی
۱۷۹	حدود عیلام
۱۸۱	صنایع فلزی عیلام
۱۸۱	مهرسازی
۱۸۲	موسیقی
۱۸۲	ساخت جسمه‌های غیر فلزی
۱۸۲	سفالگری
۱۸۳	قانون
۱۸۴	ریاضیات
۱۸۴	زندگی
۱۸۵	مذهب
۱۸۶	آرامگاه
۱۹۳	زیگورات
۱۹۳	چغازنبیل
۲۰۰	تفاوت زیگورات چغازنبیل با زیگورات‌های دیگر عراق عرب
۲۰۰	آثار باستانی هفت تپه
۲۰۲	آرامگاه تپه آهاز و معبد خصوصی
۲۰۳	آرامگاه‌ها
۲۰۳	آثار به دست آمده
۲۰۵	پادشاهان عیلام
۲۰۵	اونتاش گال
۲۰۵	شورتروک ناخونته اول
۲۰۵	شیلهک این شوشیناک
۲۰۶	شورتروک ناخونته دوم
۲۰۶	هالوشو
۲۰۶	کودور ناخونته
۲۰۶	هویان ایمنّا
۲۰۷	خوم‌بان ایگاش

۲۰۷	اورتاکو
۲۰۷	اوم مان
۲۰۷	هویان هالتاش سوم
۲۰۸	لولویان، کاسی ها، سکاها، کمیریان، اورارتوها و...
۲۰۸	لولویان
۲۰۹	تمدن
۲۰۹	کاسی
۲۱۰	پادشاهان کاسی
۲۱۱	سکاها
۲۱۴	مراسم تدفین
۲۱۶	عادات و رسوم سکاها
۲۱۷	سرمت ها
۲۱۷	ماساژت ها
۲۱۸	ساک ها یا اسکایی ها
۲۱۸	جنگ داریوش با سکاها
۲۱۹	پادشاهان سکایی
۲۲۰	کمیریان
۲۲۱	اورارتوها
۲۲۲	آرگیشتی
۲۲۳	تمدن اورارتو
۲۲۴	منایی ها
۲۲۴	هیتی ها یا هیت ها
۲۲۵	تمدن هیتی
۲۲۵	پادشاه و جامعه
۲۲۸	ارتش
۲۲۹	سورباری ها و هوری ها
۲۳۰	میتانی ها
۲۳۰	آرامی ها
۲۳۲	ماد
۲۳۲	سرزمین ماد
۲۳۶	جغرافیای ماد
۲۳۶	ماد آتروپاتن (تروپاتگان)

۲۳۶	از رود ارس تا جبال آورین داغ و قره داغ
۲۳۶	دره رود قره سو (شعبه جنوبی ارس)
۲۳۶	ناحیه دریاچه ارومیه و رودهایی که در آن دریاچه می ریزند
۲۳۷	دره رود قزل اوزن (سفیدرود) و شعبه های آن
۲۳۷	بخش علیای رود زاب کوچک
۲۳۸	بخش علیای رود دیاله
۲۳۸	بخش وسطای مسیر رود دیاله
۲۳۸	دره های بخش علیای رود کرخه
۲۳۹	ماد سفلی
۲۳۹	ناحیه میدان
۲۳۹	حوضه دریاچه «حوض سلطان» و «دریای نمک» و...
۲۴۰	ناحیه شمالی دریا کویر
۲۴۰	پارتاکنا
۲۴۰	ناحیه پارتاکنا
۲۴۲	قبایل ماد
۲۴۵	بابل و ماد
۲۴۵	پایتخت ماد
۲۴۷	جنگجویان ماد
۲۴۷	لباس و قیافه ظاهری مادها
۲۴۸	مذهب
۲۴۹	آموزش و پرورش
۲۵۰	خط
۲۵۰	زبان
۲۵۰	معماری
۲۵۱	منابع طبیعی
۲۵۱	صنعت
۲۵۱	آثار هنری
۲۵۲	بافتدگی
۲۵۳	ورزش
۲۵۴	پادشاهان ماد
۲۵۴	دیالکو
۲۵۵	فره رتیش

۲۵۶	هروخستر
۲۵۸	ازدیهاک
۲۵۹	روایت هروودوت از پادشاهان ماد
۲۶۰	کیاکسارس
۲۶۲	آستیاگس
۲۶۵	مادها چگونه از بین رفتند
۲۶۵	شاهان ماد به روایت کتزیاس
۲۶۶	شهرها و اعلام جغرافیایی مادها بنابر کتیبه‌های آشوری
۲۷۱	هخامنشیان
۲۷۱	پارسی‌ها
۲۷۲	قبایل شهرنشین و روستائین
۲۷۲	قبایل چادرنشین
۲۷۲	پارس
۲۷۵	هخامنشی‌ها
۲۷۷	وسعت جغرافیایی
۲۹۲	کشورهایی که زیر نظر ایران بودند
۲۹۲	استان‌های ایران در دوره هخامنشی به روایت هروودوت
۲۹۵	پادشاهان هخامنشی
۲۹۵	کوروش بزرگ
۲۹۸	تسخیر مستعمرات یونانی در آسیای صغیر
۲۹۹	تسخیر ممالک شرقی
۳۰۰	تسخیر بابل
۳۰۲	کمبروجیه
۳۰۷	داریوش اول - بزرگ
۳۱۰	تشکیلات حکومت داریوش
۳۱۲	تسخیر پنجاب و سند
۳۱۲	لشکرکشی به اروپا - تسخیر تراکیه و مقدونی
۳۱۳	جنگ یونان
۳۱۷	خضال داریوش
۳۱۷	خشیایارشا
۳۲۸	اردشیر اول یا درازدست

۳۳۴	خشیایارشای دوم
۳۳۴	سغدیان
۳۳۵	داریوش دوم
۳۳۶	اردشیر دوم
۳۳۹	اردشیر سوم
۳۴۰	آرشک
۳۴۱	داریوش سوم
۳۴۱	وسعت امپراتوری هخامنشی در زمان داریوش
۳۴۱	اول - از دجله به طرف مشرق
۳۴۱	دوم - از جیحون یا وختش به طرف شمال
۳۴۱	سوم - از رود ارس به طرف شمال موافق نوشته‌های هرودوت
۳۴۲	چهارم - ماد، حص و دجله به طرف مغرب
۳۴۲	پنجم - در اروپا و آسیای دانونب و مقدونیه
۳۴۴	داریوش سوم
۳۴۶	داریوش سوم و دفع خطر از سوی خواجه دربار
۳۴۷	داریوش سوم و دیدگاه مورخان
۳۴۸	خانواده داریوش سوم
۳۴۹	جنگ‌های سه‌گانه داریوش سوم و اسکندر مقدونی
۳۵۱	نبرد گرانیک
۳۵۳	جنگ ایسوس
۳۵۵	نبرد گوگامل
۳۶۳	پادشاهان سلسله هخامنشی که ۲۲۰ سال حکومت کردند:
۳۶۷	تمدن هخامنشی
۳۶۷	وضعیت اجتماعی
۳۶۸	اوضاع اجتماعی
۳۶۹	طبقات اجتماعی
۳۷۲	نظام اداری
۳۷۳	قوانین
۳۷۵	مقامات اداری
۳۷۷	تشکیلات اداری ایالات (ساتراپ‌ها)
۳۷۹	خط

۳۸۰	زبان
۳۸۱	الفبای فارسی باستان
۳۸۱	کتیبه‌های دوره هخامنشی
۳۸۲	دانش و آموزش و پرورش و خدمات علمی در دوره هخامنشیان
۳۸۹	کتابخانه‌ها
۳۹۱	مذهب
۳۹۸	مقامات روحانی
۳۹۹	مقامات سپاهی
۴۰۱	تشکیلات اقتصادی
۴۰۱	تشکیلات مالیاتی
۴۰۳	کشاورزی و صنعت
۴۰۵	بازرگانی
۴۰۷	جاده و راه‌ها
۴۰۸	نیروی دریایی
۴۰۹	قضاوت و قانون
۴۱۰	هنر و معماری
۴۱۳	ستون‌های هخامنشی
۴۱۸	سنگ‌های تخت جمشید
۴۱۸	صنایع دوره هخامنشی
۴۱۹	جواهرسازی
۴۱۹	فلزکاری
۴۲۰	سفال‌سازی
۴۲۱	مجسمه‌سازی
۴۲۱	بافتندگی
۴۲۲	مسکوکات
۴۲۳	اجناس دوره هخامنشی
۴۲۴	کشاورزی
۴۲۵	شوش پایتخت جهان
۴۲۹	کاوش‌های باستان‌شناسی در شوش
۴۳۲	وجه تسمیه شوش
۴۳۵	قدمت و عظمت شوش
۴۳۶	شبکه آبرسانی و کشاورزی در شوش باستان

۴۳۷	شوش، بازار کشاورزی، تجاری و صنعتی
۷۳۹	شوش، پایتخت و مرکز سیاسی و اداری
۴۴۰	آکروپل = آکروپول = ارک
۴۴۱	صفه مرتفع آکروپل
۴۴۲	کتیبه‌ها و مهره‌های آکروپل
۴۴۶	کتیبه‌های خشایارشا
۴۴۷	کتیبه اردشیر دوم
۴۴۷	کتیبه اردشیر سوم
۴۴۸	تپه آپادانا و کاخ داریوش
۴۴۹	تپه آپادانا
۴۵۱	معماری کاخ
۴۵۳	ترجمه کتیبه
۴۵۵	باغ‌های کاخ شوش
۴۵۶	تپه مرکزی
۴۵۷	کاخ شانور = شاوور
۴۵۸	تندیس داریوش در شوش
۴۵۹	«لوح نارامسین» (نارام‌سین)
۴۶۱	مجسمه ملکه ناپیراسو
۴۶۲	تفاوت شوش و تخت جمشید
۴۶۴	جلگه پاسارگاد
۴۶۵	آثار قبل از تاریخ و آثار قبل از هخامنشیان در پاسارگاد
۴۶۶	پاسارگاد
۴۷۰	وجه تسمیه
۴۷۳	آرامگاه کوروش
۴۷۳	کاخ‌های پاسارگاد
۴۷۳	کاخ بارعام
۴۷۳	کاخ اختصاصی
۴۷۳	کاخ شرقی
۴۷۴	زندان سلیمان
۴۷۵	آتشدان (پاسارگاد)
۴۷۶	چهارباغ و آب‌نماها (پاسارگاد)
۴۷۶	کتیبه میخی و خطوط میخی پاسارگاد

۴۷۷	تخت جمشید
۴۷۸	ساخت تخت جمشید
۴۸۶	کاوشهای تخت جمشید
۴۸۷	تخت جمشید در نگاه جهانگردان
۴۸۸	آثار و ابنیه تخت جمشید
۴۸۹	باروی تخت جمشید
۴۸۹	مدخل اصلی
۴۹۰	کتیبه‌های مدخل اصلی
۴۹۲	پلکان بزرگ (تخت جمشید)
۴۹۵	کاخ آپادانه = (آپادانا)
۴۹۸	سنگ‌نگاره‌ها
۵۰۳	تالار صد ستون
۵۰۴	تالار شورا
۵۰۵	کاخ هدیش (کاخ خشیایشت)
۵۰۶	کاخ تچر
۵۰۷	حرمسرا
۵۰۸	کاخ ملکه
۵۰۸	خزانه شاهی
۵۰۹	تپه مرکزی
۵۰۹	استخر سنگی (تخت جمشید)
۵۱۰	سایر بناهای کاخ از صفه تخت جمشید
۵۱۱	دروازه نیمه تمام (تخت جمشید)
۵۱۲	سنگ‌نوشته‌ها (تخت جمشید)
۵۱۲	نقش رستم
۵۱۵	آتشگاه در تخت جمشید
۵۱۶	آرامگاه‌های هخامنشی (گوردخمه‌ها)
۵۱۹	آرامگاه داریوش اول
۵۲۱	نقش رجب (نقش‌های سنگی)
۵۲۱	نقش رستم (نقش‌های سنگی ساسانیان)
۵۲۳	هنر در عصر هخامنشیان
۵۲۶	ستونهای هخامنشی
۵۳۱	سنگهای تخت جمشید

- ۵۳۱ آرایش نقشهای تخت جمشید
- ۵۳۲ نقش شیر و گاو در جدال با یکدیگر در تخت جمشید
- ۵۳۳ گل و گلبرگ در نقوش تخت جمشید
- ۵۳۳ الواح گلی
- ۵۳۷ کتیبه‌های روی خشتهای کاشی
- ۵۳۸ منشور استوانه‌ای کورش
- ۵۳۸ فرمان بزرگ کورش که به نخستین اعلامیه حقوق بشر ...
- ۵۳۹ لوحه‌های طلا و نقره
- ۵۳۹ فروه در نقوش تخت جمشید
- ۵۴۰ آئین نامه سنگ‌نوشته‌های تخت جمشید
- ۵۴۱ اسکندر و تخت جمشید
- ۵۴۲ تخت جمشید پس از سقوط

- ۵۴۹ سلوکیان
- ۵۴۹ اسکندر و شاهان مقدونی
- ۵۵۰ شکست ایران
- ۵۵۳ تسخیر سرزمین‌های شرقی ایران و غرب هند
- ۵۵۴ بازگشت اسکندر به ایران
- ۵۵۷ تشکیلات دولت پارت
- ۵۶۱ ظهور دولت‌های کوچک
- ۵۶۱ دولت‌های مغرب ایران و آسیای صغیر
- ۵۶۱ کاپادوکیه
- ۵۶۲ پنت
- ۵۶۳ پرگام
- ۵۶۴ بی‌تی‌نیه
- ۵۶۴ آذربایجان
- ۵۶۵ خاندان موریان
- ۵۶۶ بندوسارا
- ۵۶۶ آشوکا
- ۵۶۷ شاهان مقدونی
- ۵۶۸ جغرافیای ایران در دوره سلوکیان

۵۶۹	آسیای صغیر
۵۶۹	سوریه
۵۶۹	ایالات کنار فرات
۵۶۹	فلات ایران
۵۷۲	پادشاهان سلوکی
۵۷۳	سلوکیان
۵۷۴	آنتیوخوس
۵۷۵	قیام‌های ایرانی
۵۷۵	تنوس
۵۷۶	آنتیوخوس سوم
۵۷۶	آنتیوخوس چهارم
۵۷۷	سرانجام کار سلوکیان
۵۷۸	وضعیت اجتماعی و تمدن پارکیان
۵۷۸	شهرها و مردم
۵۷۹	کشاورزی
۵۸۱	مالیات
۵۸۱	آداب و رفتار و مذهب
۵۸۲	هنر
۵۸۲	لشکر و سپاه
۵۸۳	وضعیت راه‌ها، پول و محصولات
۵۸۳	آثار به جای مانده از سلوکیان
۵۸۴	سازمان‌های اداری
۵۸۸	تمدن
۵۹۰	هلیس

۵۹۵	اشکانیان
۵۹۵	جغرافیای ایران در دوره اشکانیان
۶۰۰	تشکیل دولت پارت
۶۰۰	نژاد پارت‌ها
۶۰۳	موقعیت پارت پیش از تشکیل سلسله اشکانی
۶۰۵	آغاز پادشاهی اشکانیان
۶۰۶	تشکیلات حکومت اشکانی

۶۱۰	اشک اول
۶۱۱	اشک دوم «تیرداد اول»
۶۱۲	نبرد تیرداد با شاه سلوکی
۶۱۳	قلعه دارا
۶۱۵	اشک سوم «ارتبان اول»
۶۱۵	جنگ ارتبان با آنتیوخوس سوم
۶۱۷	اشک چهارم فری یاپیت
۶۱۷	اشک پنجم فرهاد اول
۶۱۸	اشک ششم مهرداد اول
۶۱۸	اشک هفتم فرهاد دوم
۶۱۹	اشک هشتم اردوان دوم
۶۱۹	اشک نهم مهرداد دوم
۶۲۰	اشک دهم ساسانی
۶۲۱	اشک یازدهم فرهاد سوم
۶۲۲	اشک دوازدهم مهرداد سوم
۶۲۲	اشک سیزدهم (ارد اول)
۶۲۵	حران و مارائن
۶۲۵	اشک چهاردهم (فرهاد چهارم)
۶۲۵	جنگ دوم باروم
۶۲۶	اشک پانزدهم (فرهاد پنجم)
۶۲۷	اشک شانزدهم (آزاد دوم)
۶۲۷	اشک هفدهم (وانان)
۶۲۷	اشک هجدهم (اردون سوم)
۶۲۸	اشک نوزدهم (واردان)
۶۲۸	اشک بیستم (گودرز)
۶۲۹	اشک بیست و یکم (ونز دوم)
۶۲۹	اشک بیست و دوم (بلاش اول)
۶۳۰	جنگ باروم
۶۳۱	اشک بیست و سوم (پاکر دوم)
۶۳۱	اشک بیست و چهارم (خسرو)
۶۳۳	اشک بیست و پنجم (بلاش دوم)
۶۳۳	اشک بیست و ششم (بلاش سوم)

۶۳۲	اشک بیست و هفتم (بلاش چهارم)
۶۳۵	اشک بیست و هشتم (بلاش پنجم) و اشک بیست و نهم اردوان پنجم
۶۳۶	تشکیلات حکومتی اشکانیان
۶۳۶	انقراض سلسله اشکانی
۶۳۷	فرهنگ و تمدن اشکانیان
۶۳۹	مسکوکات
۶۴۰	تاریخ (تقویم)
۶۴۰	طبقات اجتماعی
۶۴۵	مذهب
۶۴۷	آیین مهرگرایی
۶۵۰	زبان و خط
۶۵۱	صنایع و صنوف
۶۵۲	تجارت
۶۵۳	سیاه
۶۵۴	اخلاق و مراسم و عادات
۶۵۴	کشاورزی
۶۶۲	نسای جدید
۶۶۳	کوه خواجه در سیستان
۶۶۳	کاخ پارتی آشور
۶۶۴	کاخ نیپور
۶۶۴	کاخ سلوکیه
۶۶۴	معبد آنتوم در اوروک
۶۶۵	دورالزوبوس
۶۶۵	منطقه گرمی آذربایجان
۶۶۵	آثاری که بیشتر به دوره پارتی نسبت می دهند
۶۶۹	شیوه تولید و اقتصاد
۶۷۱	شاخه های خاندان اشکانی
۶۷۱	ارمنستان
۶۷۳	شاخه دوم خاندان اشکانی ارمنستان
۶۷۳	دولت اوسرئین (خسرون)
۶۷۴	آدیان
۶۷۵	نبضی ها

۶۷۶	دولت عربی الحضر
۶۷۶	دولت تدمر
۶۷۸	شاهان پارس
۶۷۹	پادشاهان سلسله اول
۶۷۹	کوشانی‌ها
۶۸۰	دولت کوشانی
۶۸۰	کوشانی‌های بزرگ
۶۸۱	ویما کدفیزس
۶۸۲	کنیشکا
۶۸۳	واشیکا
۶۸۳	کنیشکای دوم
۶۸۳	هرویشکا
۶۸۳	واسودوا
۶۸۵	ساسانیان
۶۸۷	جغرافیای ایران در عصر ساسانی
۶۹۲	قسمت دوم - نیمروز یا ولایت جنوب
۶۹۳	قسمت سوم - باختر یا شمال
۶۹۴	قسمت چهارم - خراسان یا ولایات شرقی ایران
۶۹۷	پادشاهان ساسانی
۶۹۷	اردشیر اول (ارت‌خشر)
۷۰۰	شاپور اول (شاه‌پور)
۷۰۰	جنگ اول با روم
۷۰۰	جنگ دوم - اسارت والرین
۷۰۱	اقدامات شاپور در هنگام صلح
۷۰۲	هرمز اول (آنهرمزد)
۷۰۲	بهرام اول (وزره‌ان)
۷۰۳	بهرام دوم
۷۰۳	بهرام سوم
۷۰۳	نرسی
۷۰۵	هرمز دوم

۷۰۵	آذر نرسی
۷۰۶	شاپور دوم (شاه پوهر) بزرگ
۷۰۶	جنگ اول با روم
۷۰۷	جنگ دوم با روم
۷۱۰	اردشیر دوم
۷۱۰	شاپور سوم
۷۱۱	بهرام چهارم
۷۱۱	یزدگرد اول
۷۱۲	بهرام پنجم
۷۱۳	جنگ با روم شرقی
۷۱۴	یزدگرد دوم (یزدگرد)
۷۱۵	هرمز سوم (اسم رمزد)
۷۱۵	فیروز اول (پیروز)
۷۱۶	جنگ‌های هیاطله
۷۱۷	بلاش (ولگاش)
۷۱۸	قباد اول (کوات)
۷۱۸	مزدک
۷۱۸	جنگ با بیزانس
۷۱۹	جنگ دوم با بیزانس
۷۲۰	خسرو انوشیروان
۷۲۱	جنگ‌های ایران و روم
۷۲۳	جنگ با هپتال‌ها
۷۲۳	فتح یمن
۷۲۴	روابط انوشیروان با خاقان ترک
۷۲۴	آخرین جنگ انوشیروان با روم
۷۲۵	هرمز چهارم (اهورمزد)
۷۲۶	خسرو دوم معروف به خسرو پرویز (خسرو ابرويز)
۷۲۷	جنگ‌های خسرو پرویز با بیزانس
۷۲۹	جنگ‌های هرقل
۷۲۹	محاصره قسطنطنیه
۷۳۰	جنگ دستگرد (در سال ۶۲۷ م.)
۷۳۰	خلع و قتل خسرو پرویز

۷۳۱	خصایل خسرو پرویز
۷۳۲	قباد دوم
۷۳۲	اردشیر سوم
۷۳۲	زمان هرج و مرج
۷۳۳	یزدگرد سوم (یزدگرت)
۷۳۳	نتیجه
۷۳۵	پادشاهان محلی
۷۳۷	کیداریان (کوشانیان کوچک)
۷۳۷	کیداریان در باختر
۷۳۷	کوشانیان کوچک کابل
۷۳۸	هپاطله (یفتالیان)
۷۳۸	مهرپور و یزگرد دوم
۷۳۹	یفتالیان در هند
۷۳۹	ترکان (توکیوها)
۷۴۰	ترکان در طخارستان
۷۴۱	تجزیه کشور ترکان به دست چین
۷۴۲	حیره
۷۴۵	تمدن و فرهنگ در دوره ساسانیان
۷۴۹	شاه و دربار
۷۵۶	طبقات جامعه عهد ساسانی
۷۶۰	تشکیلات اداری
۷۶۱	خاندان‌های کشور
۷۶۵	مناصب و درجات
۷۸۶	سازمان‌های اداری و مالی
۷۸۸	سازمان مالی
۷۹۰	سپاه
۷۹۱	دادگستری
۷۹۳	کتب علمی
۷۹۴	روحانیان
۷۹۷	سپاه
۸۰۰	خانواده و دارایی

۸۰۳	حرفه و تجارت
۸۰۴	روابط ایران با سایر کشورها
۸۰۴	ایران و روم
۸۰۵	جشن‌های ساسانیان
۸۰۷	توروز در دوره ساسانی
۸۱۰	زبان
۸۱۲	ادبیات
۸۱۳	خط دوره ساسانی
۸۱۷	سالنامه
۸۱۸	تاریخ
۸۱۸	معماری و حجاری
۸۲۶	کتیبه‌های ساسانی
۸۲۷	نقاشی
۸۲۷	موسیقی
۸۲۷	زبان‌ها و خطوط ایران قدیم
۸۲۷	زبان‌های ایران قدیم
۸۲۸	خطوط
۸۲۸	آشگاه
۸۲۹	قصر شیرین
۸۳۰	ویزانه‌های شهر تاریخی کرخه
۸۳۱	سروستان
۸۳۱	گچ‌بری
۸۳۳	مسکوکات
۸۳۵	مهرهای دوره ساسانی
۸۳۶	سفال‌سازی
۸۳۸	باغدگی
۸۴۸	مذاهب و آیین‌های دوره ساسانی
۸۴۸	زرتشت
۸۵۶	ژند و پازند
۸۵۶	اعتقادات زردشتیان امروز
۸۶۲	اوستا
۸۶۵	آیین زروان

۸۶۸	مغان
۸۷۱	نصرانیت در ایران (عیسویان)
۸۸۰	قتل عام
۸۸۱	قیام نسطوریوس
۸۸۵	دین مسیح
۸۸۹	میترا (مهر)
۸۸۹	اندرزهای عیسی مسیح
۸۹۰	فرقه‌های مسیحیت
۸۹۰	اَرُنْدَک
۸۹۱	پروستان
۸۹۲	مانویه
۸۹۲	مانی
۸۹۵	مانی و جهان
۸۹۶	ریشه آیین مانویت
۸۹۷	جامعه مانوی
۹۰۱	قیام مزدک
۹۰۳	مزدک
۹۰۶	رفع تهمت
۹۰۶	فلسفه مزدک
۹۱۰	میترائیسم «مهرپرستی»
۹۱۳	نماد غار در آیین میترائیسم
۹۱۵	تبلیغ مهر
۹۱۵	درجات هفتگانه مهرپرستی
۹۱۶	آثار مهرپرستی

مقدمه

تاریخ ایران قدیم قسمتی از تاریخ مشرق قدیم است که تاریخ مشرق قدیم از حیث زمان اگر بیش از نصف تاریخ بشر نباشد کمتر نیست. مورخین تاریخ مشرق قدیم را شامل مصری‌ها، سومی‌ها، اکدی‌ها، سامی‌های کلدی و آشور می‌دانند و قدیم‌ترین نمایندگان نژاد آریایی به خصوص سومی‌ها و پارسی‌ها را که در مشرق قدیم دولت واحد و متشکلی ساختند از مشرق به حساب می‌آورند.

آریان‌ها در تاریخ مشرق قدیم دارای اهمیت اند، زیرا اینان اثراتی بزرگ از خود در تاریخ مشرق قدیم به جا گذاردند و دولت هخامنشی تمام مشرق قدیم را جمع کرده و دولت واحدی تأسیس کرد.

قدر مسلم اینکه مادی‌ها و پارتی‌ها تحت نفوذ بابل، کور و عیلام موارد زیادی از آنها اقتباس کردند. سکنه مشرق قدیم را از شش نژاد می‌شمارند: سومی‌ها، سامی‌ها، حامی‌ها، عیلامی‌ها، هیتی‌ها، آریان‌ها.

سامی‌ها و حامی‌ها از جنوب حرکت کرده، سوریه و بین‌النهرین را آفریقای شمالی را اشغال کردند، از طرف مقابل یعنی از شمال، هیتی‌ها به حرکت آمده و در سوریه بین آنها منازعه شدیدی در گرفت.

عیلامی‌ها که شاید از مشرق دور آمده باشند تمدن بابلی را اخذ و آریان‌ها از طرف شمال به مشرق آمده تحت نفوذ به وسیله پارسی‌ها در تحت دولت واحد متشکلی درآمد و دولت هخامنشی آخرین کلمه مشرق بود.

سرزمین باستانی ایران که در محدوده‌ای از شمال به دریای خزر و از جنوب به

خلیج فارس و دریای عمان و از غرب به سرزمین باستانی بین‌النهرین و از شرق تا جلگه‌های سند قرار داشت، تمدن‌های کهنی را درون خود جای داده و وسعت این سرزمین و ارتباط‌های متفاوت و قابل توجه این امکان را داده است که این منطقه وسیع، نمایانگر تاریخ و فرهنگ ملل مختلفی باشد.

تاریخ ایران، تاریخ چند هزار ساله که مهد تمدن بوده، تاریخ اقوامی چون گوتی‌ها، لولویی‌ها که در سه هزار سال قبل از میلاد در ایران فرمانروایی داشته و به بابل و آکد یورش برده و بر آنان ظفر یافتند، تاریخ ایران تاریخ پیدایش مادها و حکومتشان و هخامنشیان، پارت‌ها، ساسانیان در قسمت تاریخ قبل از اسلام است که در عصر خود دارای تمدن و فرهنگ پیشرفته‌ای بودند و پس از ظهور اسلام و پرتو نور آن به سرزمین ایران، ایرانیان همچنان سربلند و اقتدا به مشی ائمه اطهار همچنان در برابر ظلم و ظالم ایستادند.

ایرانی در طول تاریخ کهن و پرافتخار خود ثابت کرد که قوه حیاتی سرشار دارد و می‌تواند در برابر هر طوفانی مقاومت کند، حملات گوناگونی که به ایران شد هیچ یک نتوانست به ارکان تمدن ایرانی تزلزل وارد آورد و مشعل فرهنگ ایرانی را خاموش کند، بلکه برعکس، این مشعل ایرانی به گونه فاتحان روشنایی بخشید و آنان را در راه تمدن هدایت کرد.

«پروفسور پوپ» در کتاب «شاهکارهای هنر ایران» می‌نویسد: «هنگامی که اروپا در جهل و تاریکی به سر می‌برد فرهنگ و هنر اسلامی نیمی از جهان را منور ساخت و گرچه نواحی دیگر در این قسمت شرکت داشتند لیکن منورایی و سرچشمه این نور ایران بود.»